

# YÖK Ulusal Tez Merkezine Kayıtlı Doktora Tezlerinin İhracat Başlığı Bağlamında İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi

Bestami KARAKAHYA<sup>1</sup>, Beyhan MARŞAP<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Gerede Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik; bestamikarakahya@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8046-5788

<sup>2</sup> Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve Finansman; beyhan.marsap@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2139-7169

**Öz:** İhracat, işletmeler ve ülke ekonomileri için her zaman en önemli ekonomik faaliyetlerden olmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimle ihracat işlem ve süreçleri de değişmekte, işletmeler ve hükümetler bu doğrultuda politikalar geliştirmektedir. Buna paralel olarak ihracatla ilgili bilimsel araştırmaların önemi artmıştır. Araştırmanın amacı, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez Merkezinde kayıtlı ve erişime açık olup tez başlığında "ihracat (export)" kelimesi bulunan doktora tezlerinin yıl, üniversite, ana bilim dalı, bilim dalı, konu, tez danışmanı ünvanı, kullanılan araştırma yöntemi ve anahtar kelimeler kategorilerine göre incelenmesi ve mevcut durumun ortaya konularak sonraki çalışmalara katkı sağlanmasıdır. Bu kapsamda 1984-2023 yılları arasında yayınlanan 215 doktora tezi içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda tezlerin en fazla iktisat, işletme ve uluslararası ticaret anabilim-bilim dallarında ve konularında yazıldığı; çoğunlukla nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, Prof. Dr. ünvanlı bilim insanlarının daha çok danışmanlık yaptığı; en çok kullanılan anahtar kelime-kelime öbeğinin sırasıyla ihracat, ihracat performansı ve ekonomik büyüme olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca anahtar kelime bilgisinde yer alan ifadelerin frekans analizi sonucunda en sık "ihracat, performansı, analizi, panel, ticaret, büyüme, ekonomik, rekabet" ifadelerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** İhracat, Doktora Tezleri, İçerik Analizi

**Jel Kodları:** A10, F10, A23

## *Examination of Doctoral Theses Registered in YÖK National Thesis Center Using Content Analysis Method in the Context of Export Title*

**Abstract:** Export has always been one of the most important economic activities for businesses and national economies. With the rapid change in information and communication technologies, export transactions and processes are also changing, and businesses and governments are developing policies in this direction. In parallel with this, the importance of scientific research on exports has increased. The aim of the research is to examine the doctoral theses on exports that are registered and open to access at the Council of Higher Education (YÖK) Thesis Center and contain the word "export" in the thesis title according to year, university, department, branch of science, subject, thesis advisor title, research method used and the number of used keyword categories. It is also aimed to reveal the current situation and contribute to future studies. In this context, 215 doctoral theses published between 1984 and 2023 were examined using the content analysis method. As a result of the research, it was found that the theses were mostly written in the departments and subjects of economics, business administration and international trade; quantitative research methods were generally used in the theses; the theses were generally supervised by scientists with the title of Prof. Dr.; the most used keywords and phrases were export, export performance and economic growth, respectively. In addition, because of the frequency analysis of the expressions in the keyword information, it was found that the most frequently used expressions were "export, performance, analysis, panel, trade, growth, economic, competition".

**Keywords:** Export, Doctoral Theses, Content Analysis

**Jel Codes:** A10, F10, A23

**Atf:** Karakahya, B.; Marşap, B. (2024). YÖK Ulusal Tez Merkezine Kayıtlı Doktora Tezlerinin İhracat Başlığı Bağlamında İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(3), 637-648

<https://doi.org/10.30586/pek.1492988>

Geliş Tarihi: 31.05.2024

Kabul Tarihi:15.08.2024



**Telif Hakkı:** © 2024. (CC BY) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

## 1. Giriş

İhracat, işletmeler ve ülke ekonomileri için her zaman en önemli ekonomik faaliyetlerden olmuştur. İşletmelerin karlılık, büyüme ve rekabet politikaları üzerinde etkili olan ihracat, ülkelerin de başta ekonomik büyüme ve kalkınma süreçleri olmak üzere ekonomi politikalarında belirleyici role sahiptir. İşletmelerin, politika yapımcıların, araştırmacıların ve uluslararası ticaretle ilgili alanlarda çalışanların ihtiyaç duyduğu nitelikli bilimsel bilginin üretilmesi, geçmişe nazaran bilgi ve iletişim teknolojilerinde hızlı değişimin yaşandığı günümüzde daha stratejik bir öneme sahiptir. Bu stratejik önem, ihracatla ilgili bilimsel çalışmalarda sayı, çeşitlilik ve nitelik artışını ülkeler için gerekli kılmaktadır.

Her alanda farklı düzeylerden mezun (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılayan üniversiteler, ihracatla ilgili alanlarda yapılan bilimsel çalışmaların sayısının, çeşitliliğinin ve niteliğinin artmasında öncü kurumlardır. Özellikle lisansüstü eğitim süreci, yapılan bilimsel araştırmaların niteliği ve niceliği bakımından önceki düzeylerden ayrılmaktadır. Lisansüstü eğitimde ise en üst düzey olan doktora eğitiminin ve bu süreçte üretilen çıktılarının yüksek lisans düzeyine göre daha nitelikli olması beklenmektedir. Söz konusu çıktılarının en başında doktora tezleri gelmektedir. Bu bağlamda ihracatla ilgili doktora tezlerinin incelenmesi, mevcut durumu ortaya koymak ve sonraki çalışmalara rehberlik ederek ilgili çalışmaların çeşitliliğinin ve niteliğinin artmasına katkı yapması bakımından oldukça önemlidir.

Lisansüstü tezlerin incelenmesine yönelik çeşitli alanlarda çeşitli araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmalarda en yaygın kullanılan araştırma yöntemlerinden biri de içerik analizi yöntemidir. Bu yöntemle ihracat ve uluslararası ticaret alanında hazırlanan tezlerin incelenmesine yönelik çalışmalara sonraki bölümde yer verilmiştir.

Araştırmanın amacı, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı ve erişime açık olup tez başlığında ihracat (export) kelimesi bulunan doktora tezlerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi, bu tezlerin genel yapısının ve eğiliminin belirlenerek gelecek çalışmalara katkı sağlanmasıdır.

## 2. Kavramsal Çerçeve ve Literatür

Uluslararası ticaretin en temel bileşenlerinden olan ihracat, genel anlamda mal ve hizmetlerin başka bir ülkedeki yerleşik kişilere satılmasıdır. Türkiye'de İhracat Yönetmeliği'nde ise "bir malın, yürürlükteki ihracat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını veyahut Müsteşarlıkça ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemler" şeklinde tanımlanmıştır (İhracat Yönetmeliği, 2006).

Yönetmelikte yer alan ihracat tanımında bahsedilen gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkış, genel anlamda mal ihracatı ile ilgilidir. Hizmet ihracatı ise 5448 sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar'a göre yurt dışında yerleşik kişi veya kuruluşlara yönelik olarak yurt içinde ya da yurt dışında gerçekleştirilen, yurt içinde ya da yurt dışında faydalanılan hizmet faaliyetleridir.

Teknolojide yaşanan hızlı değişimle birlikte ihracat işlem ve süreçlerinin yapısı da değişmekte, işletmeler ve hükümetler bu doğrultuda politikalar geliştirmektedir. Bu değişimlerin gerektirdiği teknoloji entegrasyonu ile işlem ve süreçler hız kazanmaktadır. Değişen koşullarla beraber ortaya çıkan yeni sorunlar, ihracatla ilgili bilimsel çalışmalara ihtiyacı artırmaktadır. Uluslararası ticaret ve alt başlığı olan ihracatla ilgili çalışmalar içinde tüm bu çalışmaları konu, ana bilim dalı, bilim dalı, tarih aralığı, tür gibi kategorilerde inceleyen çok sayıda çalışma vardır. Bu çalışmalar, ilgili alanda yaşanan gelişmelerin bilimsel çalışmalara nasıl yansımalarını ve ilgili alanda yaşanacak muhtemel gelişmelere çalışmalarda nasıl yer verildiğini ortaya koymaktadır.

Literatür taraması sonucunda ulaşılan ihracat ve uluslararası ticaretle ilgili alanlarda yazılan lisansüstü tezlerin analiz edildiği çalışmalar (Gülüm, 2024; Uçan, 2023; Kahveci, 2023; Öçal, 2023; Duran, 2023; Erdoğan, 2023; Bedlek ve Bozyiğit, 2022; Özekenci, 2022; Sağtaş ve Ercoşkun; Yıldırım ve Çelikkaya, 2022; Türkoğlu vd., 2022; Aydın vd., 2021; Çavdar, 2020; Duran ve Çelikkaya, 2019; Korkmaz ve Çetinkaya, 2019) incelenmiştir. Literatürde ihracatla ilgili doktora tezlerini geniş bir yelpazede inceleyen çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu nedenle tez başlığında ihracat (export) kelimesi bulunan doktora tezlerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesine yönelik yapılan bu çalışmanın literatürdeki boşluğu doldurması beklenmektedir.

### 3. Yöntem

Araştırmanın amacı, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açık olarak kayıtlı olan ve tez başlığında ihracat (export) kelimesi bulunan ihracatla ilgili doktora tezlerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi, bu doktora tezlerinin genel yapısı ve eğiliminin belirlenerek gelecek çalışmalara katkı sağlanmasıdır.

Araştırmanın kapsamı lisansüstü tezler arasından sadece doktora tez türü ile sınırlandırılmıştır. YÖK Tez Merkezi web sayfasında gelişmiş tarama modülü üzerinden "tez adı" ve "içinde geçen" seçenekleri aracılığıyla ihracat, dış satım ve export kelimeleri ile arama yapılmıştır. Bu kriterlerde 272 doktora tezi arasından erişime açık 218 tez incelenmiş ve "export" kelimesinin çıkarmak anlamı nedeniyle 3 tezin ihracatla ilgili olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle 215 doktora tezi ile araştırmaya devam edilmiştir. Araştırmanın evreni, YÖK Tez Merkezi'nde kayıtlı ve başlığında ihracat (export) kelimesi bulunan 272 doktora tezinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise erişime açık ve ihracatla ilgili olan 215 doktora tezi oluşturmaktadır. 1984-2023 yılları arasında yayınlanan 215 doktora tezi yayın yılı, yayımlandıkları üniversite, yayın dili, anabilim dalı, bilim dalı, konusu, tez danışmanlarının ünvanı, kullanılan araştırma yöntemi ve anahtar kelimeler bakımından içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi yöntemi, nitel verilerin belirlenen kategoriler çerçevesinde sistematik olarak betimlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Schreier, 2012:1). Ayrıca tezlerde kullanılan anahtar kelimeler NVIVO 14 programı aracılığıyla analiz edilmiş ve kelime bulutu oluşturulmuştur. Araştırmaya 2024 yılında kabul edilen az sayıda çalışma dahil edilmemiştir.

Çalışmada, tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezleri ile ilgili belirlenen araştırma soruları şu şekildedir;

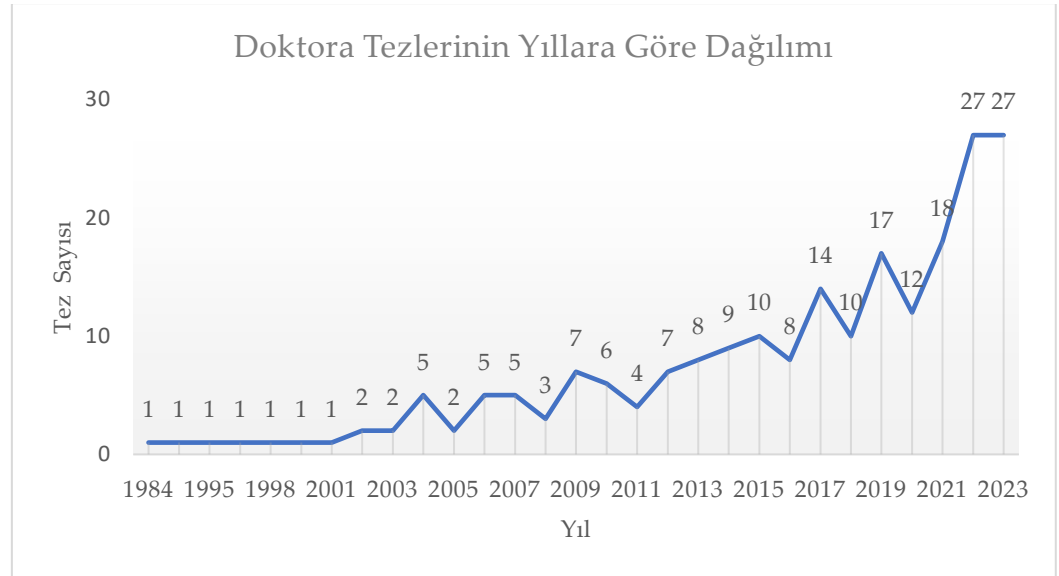
1. Tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı ne şekildedir?
2. Tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezlerinin üniversitelere ve yazım diline göre dağılımı ne şekildedir?
3. Tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezlerinin ana bilim dallarına, bilim dallarına ve konularına göre dağılımı ne şekildedir?
4. Tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezlerinin kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı ne şekildedir?
5. Tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezlerinin danışman akademik ünvanına göre dağılımı ne şekildedir?
6. Tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezlerinde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı ne şekildedir?
7. Tez başlığında "ihracat" kelimesi geçen doktora tezlerinde kullanılan anahtar kelimelerde yer alan ifadelerin frekans dağılımı ne şekildedir?

### 4. Bulgular

Tez başlığında ihracat (export) kelimesi bulunan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olarak yer alan 1984-2023 yılları arasında yayınlanan doktora tezleri yayın yılı, yayımlandıkları üniversite, yayın dili, anabilim dalı, bilim dalı, konusu, tez danışmanlarının ünvanı, kullanılan araştırma yöntemi ve anahtar kelimeler

bakımından incelenmiştir. Kullanılan anahtar kelimeler NVIVO 14 programı aracılığıyla analiz edilmiş olup elde edilen veriler tablolar ve kelime bulutu görseliyle sunulmuştur.

Grafik 1’de yer alan verilere göre ihracata ilişkin yazılan doktora tezlerinin sayısı 2016, 2018 ve 2020 yıllarındaki düşüğe rağmen son 10 yılda önemli ölçüde artmıştır. Özellikle son üç yılda yayınlanan doktora tezi sayısındaki artış, araştırmacıların ihracatla ilişkili konulara ilgisinin arttığını göstermektedir. Bu artışın bir diğer nedeni de uluslararası ticaret doktora programlarının sayısının son yıllarda artmış olmasıdır. Son iki yılda en yüksek tez sayısına (27 adet) ulaşılmıştır.



**Grafik 1.** Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 1’de ihracata ilişkin yazılan doktora tezlerinin yayınlandıkları üniversitelere ve yazım dillerine göre dağılımı yer almaktadır. Tezler 62 farklı üniversitede 3 farklı dilde yazılmıştır. 212 tez Türkiye’deki üniversitelerde yayınlanırken 3 tez yurtdışı üniversitelerde yayınlanmıştır. En fazla tez İstanbul Üniversitesi tarafından yayınlanmıştır. İstanbul Üniversitesi (17 adet), Gazi Üniversitesi (14 adet), İstanbul Ticaret Üniversitesi (14 adet) ve Marmara Üniversitesi (11 adet) tarafından yayınlanan tezler tüm tezlerin %26,05’ine karşılık gelmektedir.

Tezlerin yazım dili Türkçe, İngilizce ve Almancadır. Türkçe yazılan 186 tez tüm tezlerin %86,51’ine, İngilizce yazılan 28 tez tüm tezlerin %13,02’sine karşılık gelmektedir. Almanca dilinde ise 1 tez yazılmıştır. 62 farklı Üniversite içinde 29 Üniversitede yabancı dilde tez yazılmıştır.

**Tablo 1.** Doktora Tezlerinin Üniversitelere ve Yazım Diline Göre Dağılımı

Sıra No	Üniversite	Yazım Dili			Toplam
		Türkçe	İngilizce	Almanca	
1	Istanbul Üniversitesi	17	-	-	17
2	Gazi Üniversitesi	14	-	-	14
3	Istanbul Ticaret Üniversitesi	14	-	-	14
4	Marmara Üniversitesi	10	1	-	11
5	Atatürk Üniversitesi	9	-	-	9
6	Süleyman Demirel Üniversitesi	9	-	-	9
7	Ankara Üniversitesi	8	-	-	8
8	Hacettepe Üniversitesi	4	4	-	8
9	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	7	-	-	7
10	Selçuk Üniversitesi	6	1	-	7
11	Çukurova Üniversitesi	5	1	-	6
12	Dokuz Eylül Üniversitesi	4	2	-	6
13	Karadeniz Teknik Üniversitesi	5	-	-	5
14	Ege Üniversitesi	4	-	-	4
15	Akdeniz Üniversitesi	4	-	-	4
16	Anadolu Üniversitesi	3	1	-	4
17	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	4	-	-	4
18	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	4	-	-	4
19	Sakarya Üniversitesi	4	-	-	4
20	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	4	-	-	4
21	Boğaziçi Üniversitesi	-	3	-	3
22	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	-	3	-	3
23	Bursa Uludağ Üniversitesi	3	-	-	3
24	Istanbul Okan Üniversitesi	1	2	-	3
25	İnönü Üniversitesi	3	-	-	3
26	Alanya Alaaddin Keykubat Univ.	2	-	-	2
27	Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	-	-	2
28	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	2	-	-	2
29	Istanbul Beykent Üniversitesi	2	-	-	2
30	Erciyes Üniversitesi	2	-	-	2
31	Gaziantep Üniversitesi	2	-	-	2
32	Gebze Teknik Üniversitesi	2	-	-	2
33	Maltepe Üniversitesi	2	-	-	2
34	Kadir Has Üniversitesi	1	1	-	2
35	Kahramanmaraş Sütçü İmam Univ.	1	1	-	2
36	Kocaeli Üniversitesi	2	-	-	2
37	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	2	-	-	2
38	Yalova Üniversitesi	2	-	-	2
39	Yeditepe Üniversitesi	-	2	-	2
40	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	-	-	1
41	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	-	1	-	1
42	Atılım Üniversitesi	-	1	-	1
43	Bahçeşehir Üniversitesi	-	1	-	1
44	Başkent Üniversitesi	1	-	-	1
45	Düzce Üniversitesi	1	-	-	1
46	Freie Universität Berlin	-	-	1	1
47	Fırat Üniversitesi	1	-	-	1
48	Haliç Üniversitesi	1	-	-	1
49	Istanbul Medipol Üniversitesi	1	-	-	1
50	Istanbul Teknik Üniversitesi	1	-	-	1
51	Karamanoğlu Mehmetbey Univ.	1	-	-	1
52	Kastamonu Üniversitesi	1	-	-	1
53	Kırıkkale Üniversitesi	1	-	-	1
54	Necmettin Erbakan Üniversitesi	-	1	-	1
55	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Univ.	1	-	-	1
56	Pamukkale Üniversitesi	1	-	-	1
57	Syracuse University	-	1	-	1
58	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	1	-	-	1
59	University of Leeds	-	1	-	1
60	Uşak Üniversitesi	1	-	-	1
61	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	-	-	1
62	Yıldız Teknik Üniversitesi	1	-	-	1
Toplam		186	28	1	215

Doktora tezlerinin ana bilim dalına göre dağılımında (Tablo 2) en fazla iktisat (80 adet) ve işletme (64 adet) ana bilim dallarında tez yazıldığı görülmektedir. Bu tezler, tüm tezlerin %66,98'ine karşılık gelmektedir. İsminde "uluslararası ticaret" bulunan ana bilim

dallarında yazılan 27 tezin tüm tezler içindeki oranı % 12,56'dır. İktisat, işletme ve uluslararası ticaret gibi temel alanlarla ilişkili ana bilim dallarının dışında arkeoloji, biyomühendislik, fizik, gıda mühendisliği, hukuk, maden mühendisliği, su ürünleri, tarım ve tekstil alanlarıyla ilişkili ana bilim dallarında da ihracatla ilgili interdisipliner çalışmalar yapılmıştır. İki tezin ana bilim dalı belirtilmemiştir. Arkeoloji ana bilim dalında yazılan tez antik çağda mermer ihracatı ile ilgilidir.

**Tablo 2.** Doktora Tezlerinin Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalı	Sayı	Oran (%)	Ana Bilim Dalı	Sayı	Oran (%)
Arkeoloji	1	0,47	Maliye	2	0,93
Avrupa Birliği	1	0,47	Orman Endüstri Mühendisliği	1	0,47
Bankacılık	1	0,47	Özel Hukuk	2	0,93
Bankacılık ve Finans	1	0,47	Para ve Bankacılık	1	0,47
Belirtilmeyen	2	0,93	Su Ürünleri Mühendisliği	1	0,47
Biyomühendislik ve Bilimleri	1	0,47	Su Ürünleri Yetiştiriciliği	1	0,47
Ekonometri	2	0,93	Tarım Ekonomisi	7	3,26
Ekonomi	1	0,47	Teknoloji ve Bilgi Yönetimi	1	0,47
Finans ve Bankacılık	1	0,47	Tekstil Eğitimi	1	0,47
Fizik	1	0,47	Turizm İşletmeciliği Eğitimi	1	0,47
Gıda Mühendisliği	1	0,47	Uluslararası İlişkiler	1	0,47
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	1	0,47	Uluslararası İşletmecilik	1	0,47
Hukuk	1	0,47	Uluslararası Ticaret	20	9,30
İktisat	80	37,21	Uluslararası Ticaret ve Finansman	2	0,93
İktisat Politikası	1	0,47	Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik	1	0,47
İktisat Teorisi	1	0,47	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	4	1,86
İstatistik	1	0,47	Yönetim Bilimleri	1	0,47
İşletme	64	29,77	Yönetim Bilişim Sistemleri	1	0,47
Kamu Hukuku	1	0,47	Yönetim ve Organizasyon	1	0,47
Maden Mühendisliği	1	0,47	Yönetim ve Strateji	1	0,47
			Genel Toplam	215	100

Doktora tezlerinin bilim dalına göre dağılımında (Tablo 3) bilim dalı belirtilmeyen tezler hariç olmak üzere en fazla iktisat (24 adet) ve işletme (22 adet) bilim dallarında tez yazıldığı görülmektedir. Bu tezler, tüm tezlerin %21,39'una karşılık gelmektedir. İsminde "uluslararası ticaret" bulunan ana bilim dallarında yazılan 24 tezin tüm tezler içindeki oranı % 11,16'dır. İktisat, işletme ve uluslararası ticaret gibi temel alanlarla ilişkili bilim dallarının dışında klasik arkeoloji, gıda teknolojisi, istatistik, özel hukuk, tarım ekonomisi ve tarım işletmeciliği bilim dallarında da ihracatla ilgili interdisipliner çalışmalar yapılmıştır. Bilim dalı belirtilmeyen 107 tez de tabloda yer almaktadır.

**Tablo 3.** Doktora Tezlerinin Bilim Dalına Göre Dağılımı

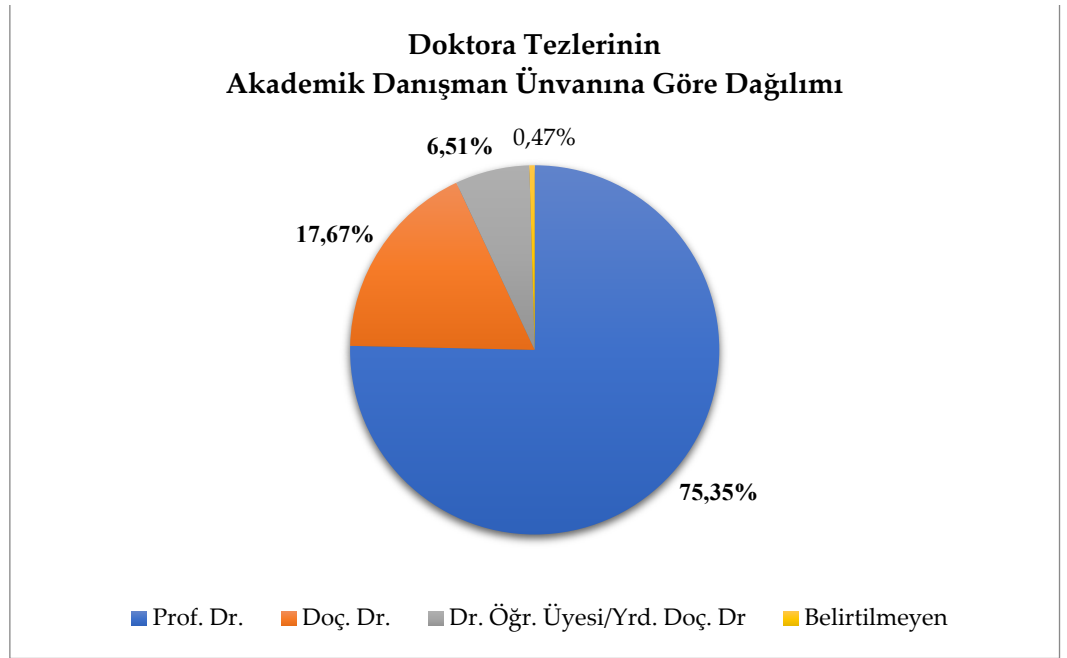
Bilim Dalı	Sayı	Oran (%)	Bilim Dalı	Sayı	Oran (%)
Bankacılık ve Finans	1	0,47	Muhasebe	1	0,47
Belirtilmeyen	107	49,77	Muhasebe Denetimi	1	0,47
Finans	1	0,47	Muhasebe Finansman	1	0,47
Gıda Teknolojisi	1	0,47	Özel Hukuk	2	0,93
İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat	3	1,40	Pazarlama	7	3,26
İktisat	24	11,16	Tarım Ekonomisi	1	0,47
İktisat Politikaları	1	0,47	Tarım İşletmeciliği	1	0,47
İktisat Tarihi ve İktisadi Teori	1	0,47	Tarım Politikası ve Yayım	1	0,47
İktisat Teorisi	1	0,47	Uluslararası İktisat	1	0,47
İstatistik	1	0,47	Uluslararası Ticaret	20	9,30
İşletme	22	10,23	Uluslararası Ticaret ve Finansman	2	0,93
İşletme Yönetimi	2	0,93	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	2	0,93
İşletme Yönetimi ve Organizasyon	1	0,47	Üretim Yönetimi ve Pazarlama	2	0,93
Kalkınma İktisadi ve İktisadi Büyüme	1	0,47	Yönetim Bilişim Sistemleri	1	0,47
Klasik Arkeoloji	1	0,47	Yönetim ve Organizasyon	1	0,47
Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi	1	0,47	Yönetim ve Strateji	1	0,47
Maden Mühendisliği	1	0,47	-	-	-
			Genel Toplam	215	100

YÖK Tez Merkezi'nde ilgili tezlerin künye bilgisinde belirtilen konular incelenmiştir. Doktora tezlerinin konularına göre dağılımında (Tablo 4) en fazla ekonomi (78 adet), işletme (70 adet) ve ekonomi-işletme (16 adet) konularında tez yazıldığı görülmektedir. Bu tezler tüm tezlerin %76,28'ine karşılık gelmektedir. "Ekonomi", "ekonomi-işletme" konu kategorileri dışında kalan ve iki veya daha fazla konu belirtilen 18 tezde konu olarak ekonomi belirtilmiştir. "İşletme", "ekonomi-işletme" konu kategorileri dışında kalan ve iki veya daha fazla konu belirtilen 9 tezde konu olarak işletme belirtilmiştir. Bir veya daha fazla konunun belirtildiği tüm tezler içinde 112 tez ekonomi ve 95 tez işletme konu kategorisinde yer alırken, bu temel konular dışında ekonometri (12 adet), bankacılık (6 adet), ziraat (6 adet), istatistik (4 adet) ve hukuk (4 adet) konuları en sık yer alan konulardır.

**Tablo 4.** Doktora Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı

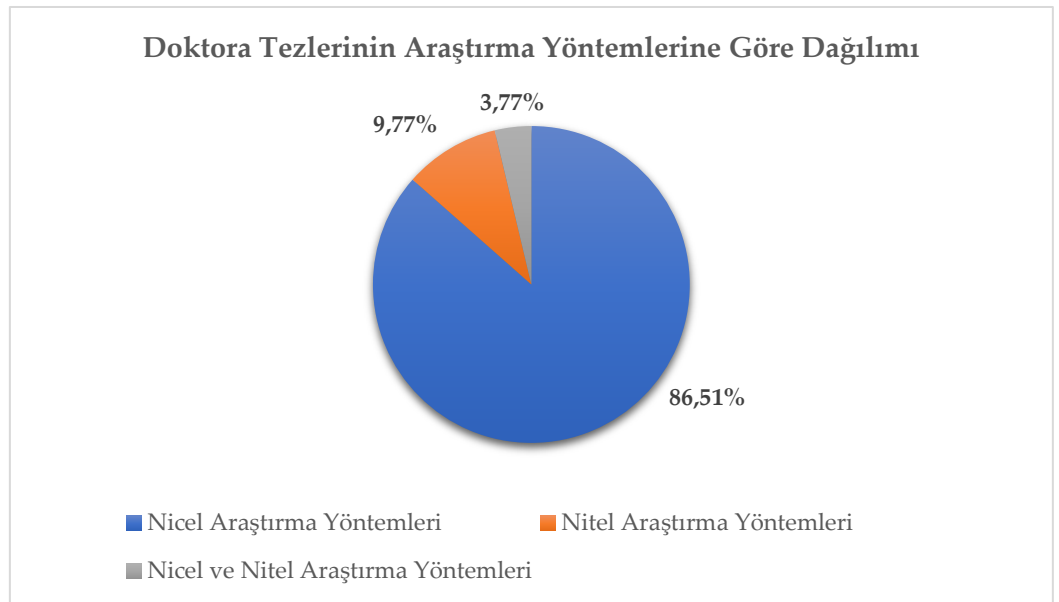
Konu	Sayı	Oran (%)	Konu	Sayı	Oran (%)
Arkeoloji	1	0,47	Endüstri ve Endüstri Mühendisliği; İstatistik; İşletme	1	0,47
Bankacılık	2	0,93	Gıda Mühendisliği	1	0,47
Bankacılık; Ekonomi; İşletme	1	0,47	Hukuk	3	1,40
Bankacılık; Hukuk; Sigortacılık	1	0,47	İstatistik	2	0,93
Bankacılık; İşletme	1	0,47	İşletme	70	32,56
Bankacılık; Maliye	1	0,47	Maliye	2	0,93
Bilim ve Teknoloji	1	0,47	Mikrobiyoloji	1	0,47
Ekonometri	1	0,47	Ormanlık ve Orman Mühendisliği	1	0,47
Ekonometri; Eğitim ve Öğretim	1	0,47	Otomotiv Mühendisliği	1	0,47
Ekonometri; Ekonomi	7	3,26	Radyo-Televizyon	1	0,47
Ekonometri; Ekonomi; İşletme	3	1,40	Siyasal Bilimler; Uluslararası Ticaret; Uluslararası İlişkiler	1	0,47
Ekonomi	78	36,28	Su Ürünleri; İstatistik	1	0,47
Ekonomi; Enerji, İşletme	1	0,47	Teknik Eğitim; Tekstil ve Tekstil Mühendisliği	1	0,47
Ekonomi; Fizik ve Fizik Mühendisliği	1	0,47	Turizm; İşletme	1	0,47
Ekonomi; Halkla İlişkiler	1	0,47	Uluslararası İlişkiler	1	0,47
Ekonomi; İşletme	16	7,44	Uluslararası İlişkiler; İşletme	1	0,47
Ekonomi; Maden Mühendisliği ve Madencilik, İşletme	1	0,47	Yönetim Bilişim Sistemleri	1	0,47
Ekonomi; Sağlık Yönetimi, Turizm	1	0,47	Ziraat	4	1,86
Ekonomi; Ziraat	2	0,93	-	-	-
			Genel Toplam	215	100

Tez danışmanının mesleki tecrübesini ifade eden ve çalışma kapsamında incelenen 215 doktora tezi hakkında önemli bir veri olduğu düşünülen tez danışmanı ünvan bilgisine ilişkin dağılım Grafik 2'de verilmiştir. Çoğunlukla tezlere Prof. Dr. ünvanlı bilim insanları danışmanlık yapmıştır. 215 tezin 162'sine Prof. Dr., 38'ine Doç. Dr., 14'üne Dr. Öğr. Üyesi/Yrd. Doç. Dr. ünvanlı bilim insanlarının danışmanlık yaptığı görülmektedir. 1 tezin danışman bilgisi belirtilmemiştir.



**Grafik 2.** Doktora Tezlerinin Danışman Akademik Ünvanına Göre Dağılımı

Çalışma kapsamında incelenen 215 doktora tezinde kullanılan bilimsel yöntemlerin dağılımı Grafik 3'te verilmiştir. Tezlerde genel olarak nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. 215 tezin 186'sında nicel araştırma yöntemleri, 21'inde nitel araştırma yöntemleri ve 8'inde her iki yöntemi içeren karma yöntem kullanılmıştır.



**Grafik 3.** Doktora Tezlerinin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Bilimsel çalışmalarda yer alan bir kelime veya kelime öbeğinden oluşan anahtar kelime bilgisi, çalışmaya erişimi kolaylaştıran ve çalışmanın konusu hakkında bilgi veren bir veri olması nedeniyle önemlidir. Çalışma kapsamında incelenen 215 tezden 177'sinde anahtar kelime kullanılmış olup 38 tezde ise anahtar kelime bilgisi yer almamaktadır. 177 tezde kullanılan 877 anahtar kelime-kelime öbeği içinde en sık yer alan ilk on anahtar kelime bilgisi Tablo 5'te belirtilmiştir.



**Tablo 5.** Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimeler (Kelime Öbekleri)

Sıra	Anahtar Kelime	Sıklık
1	İhracat	49
2	İhracat Performansı	34
3	Ekonomik Büyüme	12
4	Dış Ticaret	10
5	Panel Veri Analizi	8
6	Rekabet Gücü	8
7	Türkiye	8
8	Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler	7
9	Uluslararasılaşma	6
10	Uluslararası Ticaret	5
10	Doğrudan Yabancı Yatırımlar	5
	Diğer Anahtar Kelimeler	725
Toplam		877

177 tezde kullanılan 877 anahtar kelime (kelime öbeği) Nvivo 14 Programı ile analiz edilmiştir. 877 anahtar kelimeyi oluşturan ve en az 2 karakterden oluşan benzersiz 723 ifadeden “ve” bağlacı çıkarılarak kalan 722 ifade arasından en az 10 defa kullanılanlar Tablo 6’da verilmiştir. Ayrıca analiz sonucunda 722 ifade ile elde edilen kelime bulutu Şekil 1’de verilmiştir.

**Tablo 6.** Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Frekans Analizi

Sıra	Kelime	Sıklık	%	Sıra	Kelime	Sıklık	%
1	ihracat	150	7,63	15	Türkiye	14	0,71
2	performansı	43	2,19	16	bütünleşme	13	0,66
3	analizi	41	2,09	17	eş	13	0,66
4	panel	31	1,58	18	firma	13	0,66
5	ticaret	29	1,48	19	döviz	12	0,61
6	büyüme	22	1,12	20	gücü	12	0,61
7	ekonomik	22	1,12	21	hizmet	12	0,61
8	rekabet	22	1,12	22	kaynak	12	0,61
9	dış	21	1,07	23	lojistik	12	0,61
10	pazarlama	19	0,97	24	modeli	12	0,61
11	ihracatı	18	0,92	25	karşılaştırmalı	11	0,56
12	veri	18	0,92	26	testi	11	0,56
13	uluslararası	17	0,87	27	ürün	11	0,56
14	kuru	16	0,81	28	nedensellik	10	0,51



uluslararası ticaret (20 adet) bilim dallarında tez yazılmıştır. Doktora tezlerinin konularına göre dağılımında en fazla ekonomi (78), işletme (70 adet) ve ekonomi-işletme (16 adet) konularında tez yazıldığı, bu tezlerin tüm tezlerin %76,28'ine karşılık geldiği tespit edilmiştir. Bir veya daha fazla konunun belirtildiği tüm tezler içinde 112 tez ekonomi ve 95 tez işletme konu kategorisinde yer alırken, bu temel konular dışında ekonometri (12 adet), bankacılık (6 adet), ziraat (6 adet), istatistik (4 adet) ve hukuk (4 adet) en sık yer alan konulardır.

Tez danışmanının ünvanına göre yapılan incelemede tezlerin %75,35'ine Prof. Dr., % 17,67'sine Doç. Dr., % 6,51'ine Dr. Öğr. Üyesi/Yrd. Doç. Dr. ünvanlı bilim insanlarının danışmanlık yaptığı tespit edilmiştir.

Tezlerde kullanılan araştırma yöntemine göre yapılan incelemede nicel araştırma yöntemlerinin %86,51, nitel araştırma yöntemlerinin %9,77 oranında tercih edildiği ve her iki yöntemi içeren karma yöntemin kullanıldığı tezlerin % 3,72 oranında olduğu belirlenmiştir.

Tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin analizi sonucunda en çok kullanılan anahtar kelime-kelime öbeğinin sırasıyla ihracat, ihracat performansı ve ekonomik büyüme olduğu; anahtar kelime bilgisinde yer alan ifadelerden en sık kullanılanların ise "ihracat, performansı, analizi, panel, ticaret, büyüme, ekonomik, rekabet" olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

İhracatla ilgili doktora tezlerinin tüm üniversitelerde teşvik edilmesinin, interdisipliner çalışmaların sayısının artmasının, nitel ve karma araştırma yöntemleri tercih oranının artmasının, analizlerde güncel yaklaşımların tercih edilmesinin ihracat alan yazını zenginleştireceği düşünülmektedir. Çalışma sonuçları bu yönüyle bilim insanları, karar vericiler ve alan uzmanları açısından önemlidir.

İhracatla ilgili yapılan bilimsel araştırmaların inceleneceği sonraki çalışmalarda farklı bilimsel yayın türleri farklı araştırma yöntemleri kullanılarak incelenebilir. Özellikle çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler yıllara göre karşılaştırmalı olarak analiz edilebilir. Bununla birlikte ihracatla ilgili yayınlarda kullanılan araştırma yöntemleri ve analiz türleri özelinde detaylı çalışmalar yapılabilir.

## Kaynakça

- Aydın, H.; Ramazan, S.; Altınok, H. (2021). Lojistik ve faaliyetleri konusunda yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Journal of Management and Economics Research*, 19(1), 288-303. <https://doi.org/10.11611/yead.877240>
- Bedlek, P.; Bozyiğit, S. (2022). Uluslararası ticaret ve lojistik ile uluslararası ticaret ve lojistik yönetimi ana bilim dallarında yazılan tezlerin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(1), 236-253. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.1084597>
- Çavdar, E. (2020). Lojistik alanındaki lisansüstü tez çalışmalarının sosyal ağ analizi ile incelenmesi. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, 15(3), 1267-1284. <http://dx.doi.org/10.47644/TurkishStudies.42248>
- Duran, B. (2023). Türkiye'de organize lojistik kümelenmeler üzerine yazılmış tezlerin bibliyometrik analizi. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 19(1), 1-26.
- Duran, G.; Çelikkaya, S. (2019). Türkiye'de lojistik üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *G.Ü. İslahiye İİBF Uluslararası E-Dergi*, 3(3), 152-167.
- Erdoğan, U. (2023). Uluslararası pazarlama konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(3), 2249-2261.
- Gülüm, Z. (2024). Lisansüstü eğitimde uluslararası ticaret teorilerini ele alan tezlerin incelenmesi: bir içerik analizi çalışması. Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- İhracat Yönetmeliği. (2006, 06 Haziran). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 26190). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060606-10.htm>
- Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar. (2022, 20 Nisan). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 31815). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220420-10.pdf>

- Kahveci, A. (2023). İhracat performansı üzerine Türkiye’de yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 15(3), 2223-2235.
- Korkmaz, İ. H.; Çetinkaya, C. (2019). Post-graduate thesis on logistics and supply chain in Turkey: a bibliometric analysis. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 479-493. <https://doi.org/10.21547/jss.427357>
- Özekenci, E. K. (2022). Uluslararası ticaret ve yeşil lojistik alanında yazılan lisansüstü tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi: ulusal tez merkezi örnekleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(Özel Sayı), 238-266. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.1189619>
- Öçal, B. (2023). Türkiye’de konteyner taşımacılığı alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(85), 340-360. <https://doi.org/10.17755/esosder.1201792>
- Sağtaş, S.; Ercoşkun, S. (2022). YÖK ulusal tez merkezine kayıtlı e-ticaret alanında yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Awareness*, 7(1), 47-55.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. 1. basım.; Sage Publications: London, 2012.
- Türkoğlu, M.; Duran, G.; Yetişen, S. (2022). Türkiye’de e-ticaret üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 462-476. <https://doi.org/10.55179/dusbed.1013372>
- Uçan, E. (2023). Uluslararası ticaret ve finans anabilim dalında yapılan tezlerin bibliyometrik analizi. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, S.; Çelikkaya, S. (2022). Türkiye’de iktisat alanında hazırlanmış olan doktora tezlerin bibliyometrik analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 251-284.

---

**Çıkar Çatışması:** Yoktur.

**Finansal Destek:** Yoktur.

**Etik Onay:** Yoktur.

**Yazar Katkısı:** Bestami KARAKAHYA (%50), Beyhan MARŞAP (%50)

**Conflict of Interest:** None.

**Funding:** None.

**Ethical Approval:** None.

**Author Contributions:** Bestami KARAKAHYA (50%), Beyhan MARŞAP (50%)

---